

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈՔՐ ԵՎ ՄԻՋԻՆ ԶԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԿՈՂՄԻՑ 2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍԱՄՅԱԿԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

«Աջակցություն ՓՄՁ սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրի իրականացման համար ՀՀ 2015թ. պետական բյուջեից ուղղվել է 63,459,000 ՀՀ դրամ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՓՄՁ պետական աջակցության 2015 թվականի ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից սկսնակ և գործող ՓՄՁ սուբյեկտներին վարկային երաշխավորությունների տրամադրման, սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության, ոլորտային աջակցության, գործարար տեղեկատվական, խորհրդատվական և ուսուցողական աջակցության, տեղական տնտեսական զարգացման ուղղություններով շուրջ 3600 սկսնակ և գործող ՓՄՁ սուբյեկտների տրամադրվել է 6815 աջակցություն:

Տրամադրված աջակցության ուղղություն	2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում տրամադրված աջակցության քանակ
Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն	265
Ուսուցողական աջակցություն	119
Տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն	6133
Սկսնակ և գործող ՓՄՁ սուբյեկտներին վարկային երաշխավորությունների տրամադրում	82
ՓՄՁ միջազգայնացում, ներառյալ ՁԵՑ գործունեության շրջանակներում	147
Ոլորտային բիզնեսներին աջակցություն տեխնոլոգիական խորհրդատվությունների տրամադրման ուղղությամբ	67
Ոլորտային աջակցության ծրագրի շրջանակներում դրամաշնորհների տրամադրում	2
Ընդամենը	6815
Տեղական տնտեսական զարգացման ծրագիր (ընդգրկված համայնքների քանակ)	6 (21)
Այլ ծրագրեր	
Նոր սերնդի ՀԴՄ-ների արժեքի փոխհատուցման ծրագրի շրջանակներում աջակցություն ստացած ՓՄՁ սուբյեկտներ	398
Իրացված գյուղտեխնիկայի քանակ	18

Աջակցություն ստացած ՓՄՁ սուբյեկտների 4.7%-ը գործում են Երևան քաղաքում, իսկ 95.3%-ը ՀՀ մարզերում՝ առավելապես հեռավոր և սահմանամերձ գյուղական և քաղաքային համայնքներում:

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից տրամադրված աջակցության մարզային բաշխվածքը հետևյալն է. Արագածոտնի մարզում՝ 645, Արարատի մարզում՝ 660, Արմավիրի մարզում՝ 324, Գեղարքունիքի մարզում՝ 428, Լոռու մարզում՝ 1210, Կոտայքի մարզում՝ 993, Շիրակի մարզում՝ 393, Սյունիքի մարզում՝ 375, Վայոց Ձորի մարզում՝ 812, Տավուշի մարզում՝ 652, Երևան քաղաքում՝ 323 (Հավելված 1):

2015թ.-ի առաջին կիսամյակի ընթացքում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից իրականացված աշխատանքները, ըստ առանձին ուղղությունների և աջակցության ծրագրերի, ներկայացված են ստորև.

1. ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին աջակցության ենթակառուցվածքների պահպանում և ամրապնդում

Հաշվետու ժամանակահատվածում աշխատանքներ են իրականացվել Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կենտրոնական գրասենյակի և մարզային մասնաճյուղերի նյութատեխնիկական ապահովվածության մակարդակի բարձրացման, մարզային մասնաճյուղերի աշխատակիցների մասնագիտական հմտությունների զարգացման ուղղությամբ:

ՓՄՁ պետական աջակցության ծրագրային ուղղություններով նախատեսված միջոցառումների ընդլայնման և լրացուցիչ ֆինանսական ռեսուրսների ներգրավման նպատակով Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը շարունակել է համատեղ ծրագրեր մշակել և իրականացնել մի շարք միջազգային կազմակերպությունների հետ, ինչպես նաև համագործակցություն է հաստատել նոր կազմակերպությունների հետ:

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի մարզային մասնաճյուղերի և կենտրոնական գրասենյակի աշխատակիցները մասնակցել են Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրներում կազմակերպված մի շարք դասընթացների, համաժողովների և հանդիպումների:

ԵՄ «Ձեռնարկությունների և փոքր և միջին ձեռնարկությունների մրցունակություն» (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises (COSME, 2014 to 2020)) ծրագրի շրջանակներում Եվրոպական Հանձնաժողովի կողմից հայտարարված ՁԵՑ-ի 2015-2020թթ. համակարգում ընգրկվելու մրցույթին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը ս.թ. հունվարի 29-ին ներկայացրել է ծրագրային առաջարկ: Մրցույթի արդյունքում ներկայացված հայտը գնահատվել է դրական և ուժի մեջ կմտնի COSME-ի համաձայնագրի ստորագրման պահից, ինչը հնարավորություն կտա Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ին համաֆինանսավորում ստանալ ՁԵՑ-ի գործունեության շրջանակներում՝ էականորեն բարձրացնելով Հայաստանում վերջինիս գործունեության արդյունավետությունը: Ներկայումս Հայաստանը ՁԵՑ-ին անդամակցում է որպես երրորդ երկիր, որի գործունեությունը չի համաֆինանսավորվում ԵՄ կողմից:

2015 թ. ապրիլի 29-ին փոխըմբռնման հուշագիր է ստորագրվել Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամի և PUM ավագ փորձագետների Նիդերլանդական հիմնադրամի միջև՝ հետագա գործակցության վերաբերյալ: Հուշագրի համաձայն՝ «PUM» կազմակերպությունը ՓՄՁ ԶԱԿ-ի հետ համատեղ Հայաստանում նպաստելու է փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացմանը՝ հոլանդացի փորձառու մասնագետների գիտելիքներն ու փորձը Հայաստանում տարածելու ճանապարհով: Փորձագիտական աջակցություն է տրամադրվելու չրագործության, պանրագործության, մսի վերամշակման և ընտրված այլ ոլորտների փոքր և միջին ձեռնարկություններին:

«Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ» (IDeA) և Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամների միջև ս.թ. հունիսի 18-ին փոխըմբռնման և համագործակցության մասին հուշագիր ստորագրվեց, որի նպատակը Տաթևում և Դիլիջանում, ինչպես նաև հարակից համայնքներում ձեռնարկատիրության խթանմանն աջակցությունն է:

Հուշագրով կողմերը պատրաստակամություն են հայտնում մասնավորապես համագործակցել «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության» ծրագրի շրջանակում, ինչը վերոնշյալ տարածաշրջաններում փոքր ձեռնարկատիրության զարգացման համար համապարփակ աջակցություն է նախատեսում:

Ա.թ. մայիսի 25-ին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը և Բնության համաշխարհային հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղի (WWF-Հայաստան) միջև ստորագրվեց փոխըմբռնման հուշագիրը, համաձայն որի համատեղ ջանքերով երկու կազմակերպությունները աջակցելու են ՀՀ Սյունիքի մարզի Տաթև և հարակից Տանձատափ, Սվարանց համայնքներում եկամտի աղբյուրների դիվերսիֆիկացմանը:

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին աջակցության ենթակառուցվածքների պահպանում և ամրապնդում» ծրագրային միջոցառման իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

2. ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար ուսուցողական աջակցություն (կարողությունների զարգացում)

2.1 Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն

«Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրի նպատակն է մրցունակ ՓՄՁ-ների հիմնումը Հայաստանում: Ծրագիրը ներառում է ուսուցողական, մասնագիտական խորհրդատվության, տեղեկատվական, ինչպես նաև ֆինանսական աջակցության տրամադրման բաղադրիչներ: Մասնակցելով ծրագրին՝ սկսնակ գործարարները ստանում են բիզնեսի պլանավորման, շուկայավարման, կառավարման, արտադրության և ֆինանսների պլանավորման գիտելիքներ և համապատասխան գործարար հմտություններ: Ծրագրի տևողությունը 1 ամիս է, որի ընթացքում փորձառու մասնագետների ուղղորդմամբ սկսնակ գործարարները նախ մշակում են իրենց անհատական գործարար ծրագրերը, որից հետո ձեռնամուխ են լինում դրանց իրականացմանը: Այս ծրագիրն ավելին է քան գործարար ծրագիր մշակելը, այն գործարար մտածողության և վարքագծի հիմնարար սկզբունքները սահմանող գործիքակազմ է: Ծրագիրն սկսվում է ձեռնարկատիրության հաջող մեկնարկի համար անհրաժեշտ հմտությունների զարգացմամբ և գիտելիքների փոխանցմամբ՝ գործարար ծրագրեր ներկայացնելու տրամաբանական ավարտով: Գաղափարը իրագործելու ընթացքում գործարարները միայնակ չեն. դասընթացային փուլին հաջորդող 6 ամիսների ընթացքում ՓՄՁ ԶԱԿ-ի փորձագետները և բիզնես խորհրդատուները ուղեկցում են սկսնակ գործարարներին անհատական խորհրդատվությունների միջոցով և լրացուցիչ աջակցություն տրամադրում՝ կարիքներից ելնելով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում մեկնարկել և ընթացքի մեջ է 14 ծրագիր¹ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան և Ճամբարակ, Տավուշի մարզի Դիլիջան, Շիրակի մարզի

¹ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան և Ճամբարակ, Արմավիրի մարզի Արմավիր քաղաքներում, ինչպես նաև Լոռու մարզի Գյուլագարակ և Կոտայքի մարզի Նոր Գեղի գյուղերում ծրագրերն իրականացվել են ԱՄՆ ՄԶԳ-ի «Գործընկերություն»

Գյումրի և Արթիկ, Լոռու մարզի Վանաձոր, Վայոց Ձորի մարզի Եղեգնաձոր, Արարատի մարզի Արտաշատ, Արմավիրի մարզի Արմավիր, Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքներում, Կոտայքի մարզի Նոր Գեղի և Լոռու մարզի Գյուլագարակ գյուղերում և 2 ծրագիր՝ Երևանում (որից 1-ը՝ սիրիահայերի համար նախատեսված): Ընդհանուր առմամբ նշված 14 վայրերում ծրագրերին մասնակցելու համար դիմել է 527 սկսնակ գործարար, որոնցից հարցազրույցների արդյունքում ընտրվել է 265 մասնակից՝ 102-ը կին, 163-ը տղամարդ (Հավելված 2.1):

	Մարզ քաղաք/գյուղ	Մասնակիցների թիվ	Դասընթացի սկիզբ/ավարտ	Ներկայացված գործարար ծրագրերի թիվ	Հաստատված գործարար ծրագրերի թիվ
1	Գեղարքունիք/Սևան	16	17.03.2015-05.05.2015	15	11
2	Գեղարքունիք/Ճամբարակ	15	28.04.2015-13.06.2015	15	10
3	Տավուշ/Դիլիջան	22	26.02.2015-30.03.2015	13	9
4	Շիրակ/Գյումրի	22	04.03.2015-17.04.2015	21	15
5	Շիրակ/Արթիկ	17	16.04.2015-26.05.2015	16	10
6	Լոռի/Վանաձոր	14	23.02.2015-01.04.2015	13	10
7	Լոռի/Գյուլագարակ	11	12.06.2015		
8	Վայոց Ձոր/Եղեգնաձոր	28	10.03.2015-20.04.2015	25	21
9	Արարատ/Արտաշատ	14	30.04.2015-04.06.2015	14	10
10	Արմավիր/Արմավիր	21	25.05.2015		
11	Սյունիք/Կապան	20	10.06.2015		
12	Կոտայք/Նոր Գեղի	18	22.04.2015-03.06.2015	13	9
13	Երևան	30	05.02.2015-19.03.2015	29	22
14	Երևան/սիրիահայեր	17	27.04.2015-15.06.2015	13	10
	Ընդամենը	265		187	137

Հաշվետու ժամանակահատվածում մասնակիցներից 187-ը կազմել և ներկայացրել են գործարար ծրագրեր, որոնցից 137-ը ծրագրի գնահատման աշխատանքային խմբի կողմից արժանացել են հավանության:

հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» (USAID PRP) համատեղ ծրագրի շրջանակներում: ՀՀ Լոռու մարզի Վանաձոր, Շիրակի մարզի Գյումրի և Արթիկ, Տավուշի մարզի Դիլիջան քաղաքներում ծրագրերն իրականացվել են ՄԱԿ-ի արդյունաբերական զարգացման կազմակերպության (UNIDO) «Արդյունավետ աշխատանք Հայաստանում երիտասարդների համար. երիտասարդ ձեռներեցիներին աջակցություն» համատեղ ծրագրի շրջանակներում: ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի Եղեգնաձոր, Արարատի մարզի Արտաշատ, Սյունիքի մարզի Կապան և Երևան քաղաքներում ծրագրերն իրականացվել են Ասիական զարգացման բանկի (ADB) հետ համատեղ «Կանանց ձեռներեցության զարգացում» ծրագրի շրջանակներում: Երևանում 1 ծրագիր սիրիահայերի համար իրականացվել է ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով զերագույն հանձնակատարի գրասենյակի (UNHCR) հետ համատեղ ծրագրի շրջանակներում:

Ընդհանուր առմամբ, առ 01.07.2015 թ. ծրագրի շրջանակներում գործունեություն է ծավալում 109 սկսնակ գործարար, որոնցից 54-ը՝ 2014 թվականի ընթացքում իրականացված ծրագրերի մասնակիցներն են, իսկ 55-ը՝ 2015 թվականի: Գրանցված 109 բիզնեսներից 100-ը գրանցվել են որպես անհատ ձեռնարկատեր, իսկ 9-ը՝ որպես առևտրային իրավաբանական անձ: Պետական գրանցում ստացած և գործունեություն ծավալած սկսնակ գործարարների բաշխվածքն ըստ գործունեության ոլորտների հետևյալն է. արտադրության ոլորտում՝ 54.0%, ծառայությունների ոլորտում՝ 39.0%, առևտրի ոլորտում՝ 7.0% (*Հավելված 2.2*):

Հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրի մասնակից 109 սկսնակ գործարարները ապահովել են 145 աշխատատեղ, որից 87 մասնակից հանդիսանում են ինքնազբաղված, իսկ 22 մասնակից ստեղծել են 36 հավելյալ աշխատատեղ (*Հավելված 2.2*):

ՀՀ Կոտայքի մարզի Գառնի գյուղում և Արագածոտնի մարզի Աշտարակ քաղաքում ծրագրերը գտնվում են հարցազրույցների կազմակերպման փուլում, իսկ Սյունիքի մարզի Տաթև գյուղում, Տավուշի մարզի Նոյեմբերյան, Գեղարքունիքի մարզի Վարդենիս, Լոռու մարզի Ստեփանավան քաղաքներում, ինչպես նաև Երևանում (սիրիահայերի համար) ծրագրերը գտնվում են մասնակիցների հավաքագրման փուլում:

2.2 ՓՄՁ սուբյեկտներին ուսուցողական աջակցություն

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի, Հայաստանում Ֆրանսիայի իմիգրացայի և ինտեգրման գրասենյակի և Զբաղվածության պետական գործակալության հետ համատեղ իրականացվող «Ինքնազբաղվածության խթանման նպատակով փոքր ձեռնարկատիրության աջակցություն» ծրագրի շրջանակներում Զբաղվածության պետական գործակալության կողմից ՀՀ բոլոր մարզերից և Երևան քաղաքից ուղղորդված 39 անձանց համար ս.թ. փետրվարի 2-20-ը կազմակերպվել է դասընթաց/խորհրդատվություն «Գործարար ծրագրի կազմում» թեմայով: Դասընթացի արդյունքում մասնակիցները Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի մարզային մասնաճյուղերի և կենտրոնական գրասենյակի փորձագետների օգնությամբ կազմել են գործարար ծրագրեր ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելու նպատակով (*Հավելված 2.3*):

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի և Նիդերլանդների ավագ փորձագետների «PUM» կազմակերպության հետ համատեղ ծրագրի շրջանակներում ս.թ. փետրվարի 16-ին Լոռու մարզի 12 հ յուրատնային գործունեությամբ զբաղվող գործարարների համար կազմակերպվել է երկօրյա դասընթաց և անհատական խորհրդատվություն հոլանդացի փորձառու մասնագետների զիտելիքներն ու փորձը Հայաստանում տարածելու նպատակով: Դասընթացին, որն անց է կացրել հոլանդացի փորձագետ Բրամ դե Մուինկը, հաջորդել է հյուրատներից յուրաքանչյուրի համար հյուրատնային գործունեության վերաբեյալ մեկօրյա անհատական խորհրդատվություն՝ հյուրընկալության, անհրաժեշտ միջազգային չափանիշների, մարքեթինգի և վաճառքի առանձնահատկությունների, այցելուների ներգրավման, սոցիալական ցանցերի օգտագործման կարևորության, այլ կառույցների հետ համագործակցության, ինչպես նաև հյուրատների զարգացմանը նպաստող այլ թեմաների շուրջ (*Հավելված 2.3*):

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից ս.թ. մայիսի 8-ին ՀՀ Արարատի մարզի Մարմարաշեն գյուղում գործող «Ջերմատներ» ընկերությունում կազմակերպվել է

«Ջերմոցային տնտեսությունների կառուցում և բույսերի մշակում» թեմայով տեխնոլոգիական դասընթաց, որին մասնակցել է 17 գործարար ՀՀ Վայոց Ձորի և Արարատի մարզերից: Դասընթացի ընթացքում մասնակիցներին մանրամասն ներկայացվել է ջերմոցների կառուցման և ջերմատներում բանջարեղենի ու ծաղիկների մշակման տեխնոլոգիաների առանձնահատկությունները, մասնավորապես, ներդրվող սորտերը, սերմերի արժեքը, սաձիլների մշակման տեխնոլոգիան և արժեքը, պարարտացման և ոռոգման նորմաները, ախտահանման միջոցառումները, ջերմաստիճանային պայմանները և այլն: Բացի այդ, ֆերմերները տեղում ծանոթացել են «Ջերմատներ» ընկերության կողմից նախագծվող և տեղադրվող ջերմոցների առանձնահատկություններին ու առավելություններին (*Հավելված 2.3*):

Աջակցություն սիրիահայերին և փախստականներին

Հաշվետու ժամանակահատվածում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը շարունակում է տրամադրել աջակցություն սիրիահայ գործարարներին ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի հայաստանյան գրասենյակի (ՄԱԿ ՓՀԳ) աջակցությամբ իրականացվող «Կենսապահովության և ինքնաբավության բարելավում ֆինանսական և արտադրական ծառայությունների մատչելիության խթանման միջոցով» համատեղ ծրագրի շրջանակներում: Աջակցություն է տրամադրվում ուսուցողական, խորհրդատվական, տեղեկատվական և ֆինանսական միջոցների հասանելիության ապահովման ուղղություններով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՄԱԿ ՓՀԳ-ի և Հայկական կարմիր խաչի ընկերության հետ համատեղ «Եկամտաբեր գործունեության խթանում» ծրագրի շրջանակներում ս.թ. փետրվարի 26-ին և 27-ին կազմակերպվել է երկու մեկօրյա դասընթաց, որոնց մասնակցել են 30 սիրիահայ և փախստական գործարարներ: Դասընթացը ներառել է հետևյալ հիմնական թեմաները՝ ձեռնարկատիրական գործունեությունը Հայաստանում, մարքեթինգ, կառավարում, բիզնես պլանավորում, ՀՀ հարկային օրենսդրություն (*Հավելված 2.3*):

Ծրագրի շրջանակներում մարտի 12-ին կազմակերպվել է «Մասնակցային գնահատում» թեմայով աշխատանքային հանդիպում սիրիահայ գործարարների հետ: Հանդիպմանը մասնակցեցին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի, ՄԱԿ-ի ՓՀԳ-ի և Հայկական կարմիր խաչի ընկերության ներկայացուցիչները, որոնք պատասխանեցին գործարարներին հուզող հարցերին, ինչպես նաև ներկայացրեցին սիրիահայ գործարարներին ուղղված աջակցության նոր ծրագրեր:

Հաշվետու ժամանակահատվածի ապրիլ-հունիս ամիսներին իրականացվել է հատուկ սիրիահայերի և փախստականների համար «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագիր, որին մասնակցել է 17 սկսնակ գործարար: Ծրագրի արդյունքում մշակված 13 գործարար ծրագրերից լավագույն և իրատեսական 10-ը ներկայացվել է ֆինանսավորման սկսնակ գործարարների ֆինանսական աջակցության ծրագրի շրջանակներում (*Հավելված 2.1*):

ՄԱԿ ՓՀԳ-ի հետ համագործակցության շրջանակներում մայիսի 15-ին կազմակերպվել է «Սննդի անվտանգության հիմնախնդիրները» թեմայով դասընթաց/գործարար հանդիպում, որին մասնակցել է հանրային սննդի ոլորտում գործող 21 սիրիահայ գործարար: Դասընթացավար՝ սննդի անվտանգության գծով Միջազգային

Ֆինանսական կորպորացիայի (IFC) խորհրդատու Արա Կարապետյանը, մասնակիցներին ներկայացրել է Հայաստանում գործող սննդի անվտանգության արդիական կառավարման համակարգը (GMP/GHP, HACCP, Serve Safe), սննդի արտադրության ոլորտի պահանջները, արտադրամասի և անձնակազմի հիգիենան, թափոնների կառավարումը և այլ հարցեր, ինչպես նաև տրամադրել ՀՀ ԳՆ սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության կողմից մշակված «Հանրային սննդի հաստատություններում վտանգի վերլուծության և հսկման կրիտիկական կետերի համակարգի ներդրման» ուղեցույց (*Հավելված 2.3*):

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար ուսուցողական աջակցություն (կարողությունների զարգացում)» ծրագրային միջոցառման իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

3. ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն

Տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցության ծրագրերի շրջանակներում իրավասօրենսդրական ակտերի և դրանցում տեղի ունեցած փոփոխություններին ՓՄՁ սուբյեկտներին իրազեկման, հաշվապահական հաշվառման, մաքսային ձևակերպումների ու հաշվետվությունների ներկայացման և այլ ուղղություններով սկսնակ և գործող ՓՄՁ սուբյեկտներին անհատական և խմբային հանդիպումների միջոցով տրամադրվել է 6133 տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն:

2015թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը ակտիվ մասնակցություն է ունեցել «Շրջանառության հարկի մասին» և «Արտոնագրային վճարների մասին» ՀՀ օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերի մշակման աշխատանքներին: Մասնավորապես, ուսումնասիրությունների արդյունքում, իրականացվել են շրջանառության հարկով հարկման շեմի տարբեր մեծությունների դեպքում տնտեսվարողների մոտ շահութաբերության տարբեր մակարդակների հաշվարկները, ինչի արդյունքում ձևավորվել են հիմնավորված առաջարկություններ շեմի օպտիմալ չափ սահմանելու վերաբերյալ: Բացի այդ, համապատասխան հիմնավորումներով առաջարկություններ են մշակվել նաև փաստաթղթավորված և չփաստաթղթավորված շրջանառությունները տարբեր դրույքաչափերով հարկելու ձևաչափի կիրառման վերաբերյալ: Առևտրի իրականացման վայրերում (ոսկու շուկաներ) վաճառասեղանների կամ վաճառակետերի միջոցով թանկարժեք մետաղների, թանկարժեք մետաղներից պատրաստված իրերի կամ թանկարժեք քարերի առքուվաճառքի գործունեություն իրականացնող տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից բարձրացված խնդիրների ուսումնասիրությունների արդյունքում մշակվել են առաջարկություններ՝ վերջիններիս համար արտոնագրային վճարը որպես այլընտրանքային հարկման դաշտ սահմանելու վերաբերյալ: Նշված բոլոր առաջարկությունների փաթեթը ներկայացվել է ՀՀ կառավարություն, ՀՀ Ազգային ժողով և այլ մարմիններ, ինչի արդյունքում նշված առաջարկությունները հաշվի են առնվել «Շրջանառության հարկի մասին» և «Արտոնագրային վճարների մասին» ՀՀ օրենքներում

փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին ՀՀ օրենքների նախագծման ժամանակ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում վերը նշված օրենքների փոփոխությունների վերաբերյալ ՀՀ մարզերի 15 քաղաքներում և Երևանում իրականացվել են 17 սեմինար-խորհրդատվություններ (Հավելված 3): Սեմինարներին ներկա 855 մասնակիցները ներկայացրել են շուրջ 1300 ՓՄՁ սուբյեկտներ: Բացի այդ, շուրջ 1000 ՓՄՁ սուբյեկտներ տեղեկացվել են նշված փոփոխությունների մասին հեռախոսագանգերի, էլեկտրոնային փոստի, ինչպես նաև Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կողմից մշակված և տպագրված տեղեկատվական թերթիկներ տարածելու միջոցով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում զանգվածային լրատվամիջոցների հետ ակտիվ աշխատանք է տարվել կենտրոնի գործունեությունը լուսաբանելու և նոր ազգավարությունն ու ուղղությունները հանրայնացնելու նպատակով:

Մեկնարկել է Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի գործունեության մասին պատմող հեռուստածրագրի հեռարձակումը Հայկական երկրորդ հեռուստաալիքով: Առաջին թողարկումը նվիրված է եղել Արարատի մարզում իրականացված ծրագրերին, Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի շահառուների հաջողության պատմություններին, ընթացիկ միջոցառումներին, սպասվող որոշ իրադարձություններին: Երկրորդ ծրագիրը պատմել է Արմավիրի, երրորդը՝ Գեղարքունիքի, չորրորդը՝ Տավուշի մարզային մասնաճյուղերի, ինչպես նաև ընթացիկ միջոցառումների մասին, ներկայացվել են պարզաբանումներ օրենսդրական փոփոխությունների մասին, սիրիահայ գործարարների մտահոգությունների և բարձրացրած խնդիրների վերաբերյալ, ներկայացվել են նաև Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի շահառու գործարարների հաջողության պատմությունները, սպասվող միջոցառումների ժամանակացույցը: Ծրագրերն արդեն տեղադրվել են և հասանելի են ՓՄՁ ՋԱԿ-ի ՅուԹյուբ ալիքում:

Բացի հեռուստահաղորդումներից, ՋԼՄ-երով բազմիցս ներկայացվել են Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի գործադիր տնօրենի հարցազրույցները ՓՄՁ ոլորտի խնդիրների և Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի գործունեության վերաբերյալ: ՓՄՁ ՋԱԿ-ի գործադիր տնօրենը հատուկ ասուլիս է հրավիրել կենտրոնի 2015թ. առաջին 5 ամիսների գործունեությունը ներկայացնելու և սիրիահայ գործարարների առաջ քաշած մտահոգություններին պատշաճ արձագանք ներկայացնելու նպատակով: Այն լայնորեն լուսաբանվել է լրատվամիջոցներով:

Կազմակերպվել է նաև Տեղական/տարածաշրջանային տնտեսական զարգացման ցանցը՝ որպես որոշիչ գործոն Սևծովյան տարածաշրջանում մրցակցության խթանման համար» (Black Sea LRED-Net) ծրագրի ամփոփիչ մամուլի ասուլիսը: Այն նույնպես լայնորեն լուսաբանվել է լրատվամիջոցներով:

«Արմենպրես» գործակալության հետ արդյունավետ գործընկերության հիման վրա Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի հասարակության հետ կապերի բաժինը գործակալությանն է տրամադրում Հայաստանում բիզնես նախաձեռնած և հաջողության հասած գործարարների մասին պատմող պրոֆեսիոնալ լրագրողական հոդվածներ, իրադարձությունների մասին պատմող տեղեկություն: Յուրաքանչյուր միջոցառումից հետո Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կայքին զուգահեռ հոդվածները հայտնվում են նաև Արմենպրես, Պանորամա, Ի-մեդիա և այլ կայքերում, Արմնյուզ և Արմենիա, Հանրային

հեռուստաընկերությունները ռեպորտաժներ են հեռարձակել Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի ծրագրերի շրջանակում իրականացվող միջոցառումների մասին:

Հայաստանի Հանրային, ԱՐ, Արմենիա, Կենտրոն հեռուստաընկերություններով ակտիվորեն լուսաբանվել է «Շրջանառության հարկի մասին օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծը: Լուսաբանման ընթացքում Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի գործադիր տնօրենը պարզաբանումներ է ներկայացրել նոր փոփոխությունների, դրանց արդյունավետության և կիրառման մեթոդների վերաբերյալ: Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի տնօրենը հարցազրույց է ունեցել նաև միջազգային մամուլի հետ: European Economic Insider և Monocle ամսագրերի լրագրողներն այցելել են կենտրոն և հոդվածներ պատրաստել Հայաստանի, կենտրոնի գործունեության մասին:

2015թ. փետրվարին Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ը մեդիաարշավ է կազմակերպել նաև ՀՀ վարչապետի «Լավագույն կին գործարար» 2015 մրցանակաբաշխության կազմակերպման և հայտերի ընդունման ուղղությամբ:

Շարունակում է ակտիվորեն գործել Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի ֆեյսբուքյան էջը: Այն օգնում է երկխոսություն ծավալել շահառուների և կենտրոնի միջև: Ֆեյսբուքին զուգահեռ և կենտրոնի ֆեյսբուքյան էջի հետ համընթաց (սինխրոնացված) գործում է նաև կենտրոնի էջը twitter, linked in սոցիալական ցանցերում: Յուրուբ վիդեո-սոցիալական ցանցում կենտրոնը 2012թ.-ից սկսած՝ տեղադրում և ներբեռնում է իր գործունեության հետ կապ ունեցող տեսանյութեր:

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն» ծրագրային միջոցառման իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

4. ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին ֆինանսական և ներդրումային աջակցություն

4.1 ՓՄՁ -ի սուբյեկտներին ֆինանսական աջակցություն (վարկային երաշխավորությունների տրամադրում)

2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ՓՄՁ սուբյեկտներին վարկային երաշխավորությունների տրամադրման ծրագրի շրջանակներում գործող 3 ՓՄՁ սուբյեկտի տրամադրվել է 70.3 մլն ՀՀ դրամ գումարի երաշխավորություն՝ ապահովելով 101 մլն ՀՀ դրամի վարկային փաթեթ: Երաշխավորություն ստացած ՓՄՁ սուբյեկտները գործունեություն են ծավալում ՀՀ Արարատի (1), Գեղարքունիքի (1) մարզերում և ք. Երևանում (1):

Ծրագրի շրջանակներում աջակցություն ստացած ՓՄՁ սուբյեկտներին տրամադրված վարկի միջին գումարը կազմել է 33.7 մլն ՀՀ դրամ, վարկային երաշխավորության միջին գումարը՝ 23.4 մլն ՀՀ դրամ, տրամադրված վարկերի միջին տոկոսադրույքը՝ 14%: Վարկային պարտավորությունների երաշխիքով միջին ապահովվածությունը կազմել է 68%: Վարկային երաշխավորությունները տրամադրվել են ՓՄՁ Ներդրումներ ՈՒՎԿ-ի (2) և Արմավիսբանկի (1) միջոցով(Հավելված 4.1):

4.2 Սկսնակ գործարարներին ֆինանսական աջակցություն (վարկային երաշխավորությունների տրամադրում)

2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ֆինանսական աջակցություն են ստացել առավել իրատեսական գործարար ծրագրեր ներկայացրած 79 սկսնակ գործարար: Ստացված վարկերի ընդհանուր գումարը կազմել է 318.4 մլն ՀՀ դրամ, Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի երաշխավորությունը՝ 326.7 մլն ՀՀ դրամ: Վարկավորումն իրականացվել է գործընկեր «ՎՏԲ-Հայաստան բանկ» ՓԲԸ-ի միջոցով (Հավելված 4.2):

Ծրագրի շրջանակներում սկսնակ գործարարներին տրամադրված երաշխավորության միջին գումարը կազմել է 4.1 մլն ՀՀ դրամ, ստացված վարկային միջոցների միջին գումարը՝ 4.0 մլն ՀՀ դրամ:

Տրամադրված երաշխավորություններն ըստ տարիների

	2007թ.	2008թ.	2009թ.	2010թ.	2011թ.	2012թ.	2013թ.	2014թ.	2015թ.-ի առաջին կիսամյակ
Երաշխավորություն	30.2	44.8	109.4	53.5	37.4	268.4	798.1	800.1	326.7
Վարկ	25.3	37.4	91.5	44.8	31.2	262.6	789.4	792	318.4
Քանակ	35	41	65	30	17	120	224	225	79

Աջակցություն ստացած ՓՄՁ սուբյեկտներն ըստ մարզերի

Մարզ	Քանակ	Վարկի գումար	Երաշխավորություն
Երևան	21	93,118,000	95,483,134
Գեղարքունիք	6	26,150,000	26,518,496
Արագածոտն	6	13,635,000	14,056,289
Արմավիր	4	19,800,000	20,276,226
Լոռի	5	15,770,000	16,235,250
Սյունիք	3	11,800,000	12,137,457
Կոտայք	0	0	0
Շիրակ	2	6,590,000	6,782,242
Վայոցշոռ	9	36,875,200	37,926,171
Տավուշ	23	94,630,000	97,251,395
Արարատ	0	0	0
Ընդամենը	79	318,368,200	326,666,660

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «ՓՄՁ սուբյեկտներին ֆինանսական և ներդրումային աջակցություն» ծրագրի իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

5. Տեղական տնտեսական զարգացում

Հաշվետու ժամանակահատվածում, համագործակցելով ԱՄՆ ՄԶԳ կողմից ֆինանսավորվող «Գործընկերություն հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» (USAID/PRP) ծրագրի հետ, համայնքների տնտեսական ներուժի բացահայտման ուղղությամբ «Սրբակցային առավելությունների մասնակցային գնահատում» է իրականացվել 6 համայնքային խմբերում (կլաստեր), որտեղ ընդգրկվել են 21 համայնքներ:

Բացահայտված ենթակառուցվածքային նախաձեռնություններից 1 ծրագիր կազմվել է հաստատվել է USAID-ի կողմից Արտենի համայնքում ոռոգման ջրագծի վերանորոգման ուղղությամբ: Եվս 5 ենթակառուցվածքային ծրագրեր մշակման փուլում են:

«Տեղական տնտեսական զարգացում» ծրագրի իրականացման ամփոփ ցուցանիշներ

Սրբակցային առավելությունների մասնակցային գնահատում				
h/h	Մարզ	Իրականացման վայրը /համայնքները կլաստերում/	Իրականացման ժամանակահատվածը	Բացահայտված նախաձեռնությունների քանակ
1	Արագածոտն	Արտենի, Արագածավան	հունվար 2015	24
2	Լոռի	Գյուլագարակ, Գարգառ, Կուրթան, Վարդաբլուր, Պուշկինո	փետրվար - 2015	21
3	Կոտայք	Նոր Գեղի, Նոր Արտամետ, Սրգաշեն	Ապրիլ 2015	15
4	Կոտայք	Բջնի, Արզական, Ալափարս, Կարենիս	Հունիս 2015	18
5	Կոտայք	Կամարիս, Գեղաշեն, Զովք	Ընթացքի մեջ	
6	Կոտայք	Արամուս, Կաթնաղբյուր, Ակունք, Նոր Գյուղ	Ընթացքի մեջ	

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «Տեղական տնտեսական զարգացում» ծրագրային միջոցառման իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

6. Ոլորտային բիզնեսներին աջակցություն

Հաշվետու ժամանակահատվածում, համագործակցելով ԱՄՆ ՄԶԳ կողմից ֆինանսավորվող «Գործընկերություն հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» (USAID/PRP) ծրագրի հետ, ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Ճամբարակ, Վահան, Թթուջուր, Գետիկ ու Մարտունի համայնքներում կազմակերպվել են անհատական

խորհրդատվություններ՝ 8 և տեխնոլոգիական դասընթաց պանրի արտադրության պայմանների ու տեխնոլոգիաների բարելավման վերաբերյալ՝ 9 պանրագործի և պանրագործությամբ զբաղվելու մտադրություն ունեցողների համար (*Հավելված 5*):

ՀՀ Կոտայքի մարզի Նոր Գեղի համայնքում անցկացվող «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրի շրջանակներում իրականացված դասընթացի 11 մասնակիցների համար կազմակերպվել են 4 տեխնոլոգիական դասընթաց/խորհրդատվություններ մրգի և բանջարեղենների չորացման և սառնարանային տնտեսություններում պահպանման վերաբերյալ (*Հավելված 5*): Բացի այդ, նույն դասընթացի մասնակիցներին հասցվել են տեղեկություններ մոդելային չորանոցներ ու սառնարանային տնտեսություններ կառուցելու համար անհրաժեշտ շինանյութերի, սարքավորումների և այլ միջոցների տեսակների, քանակների և գների վերաբերյալ, ինչը հնարավորություն է տվել նրանց առավել իրատեսական ու հիմնավորված բիզնես ծրագրեր մշակել:

Արմավիրի մարզից երեք շահառուների համար կազմակերպվել է անհատական խորհրդատվություն՝ սառնարանային տնտեսություն հիմնելու առանձնահատկությունների շուրջ:

Տավուշի մարզի Սարիգյուղ, Լուսաձոր և Սևքար գյուղերի տեխնոլոգիական դրամաշնորհի հավակնորդ 3 ջերմոց կառուցողի համար ներգրավվել է փորձագետ՝ ջերմոցներ կառուցելու վերաբերյալ անհատական խորհրդատվություններ անցկացնելու և ջերմոցները կառուցելու ընթացքում ուղղություն ցույց տալու համար (*Հավելված 5*):

Մշակվել է ջերմատնային տնտեսություն հիմնելու և շահագործելու վերաբերյալ օրինակելի գործարար մոդելների/ուղեցույցերի տեխնիկական ու տեխնոլոգիական բաղադրիչները՝ որտեղ ներառվել են տեղեկություններ ջերմատների տեսակների, կառուցվածքի, օդափոխության համակարգերի, ջեռուցման և ոռոգման համակարգերի վերաբերյալ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ Տավուշի մարզի Լուսաձոր և Սարիգյուղ համայնքներում ջերմատնային տնտեսություն վարող 2 գործարարի տրամադրվել է դրամաշնորհ՝ պոլիէթիլենի տեսքով: Դրամաշնորհի ընդհանուր գումարը կազմել է 1.1 մլն ՀՀ դրամ:

Մշակվել է ջերմատնային տնտեսություն հիմնելու և շահագործելու վերաբերյալ օրինակելի գործարար մոդելը՝ տեխնիկական ու տեխնոլոգիական բաղադրիչներով, որտեղ ներառվել են տեղեկություններ ջերմատների տեսակների, կառուցվածքի, օդափոխության համակարգերի, ջեռուցման և ոռոգման համակարգերի վերաբերյալ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում շարունակվել են Ճապոնիայի միջազգային համագործակցության գործակալության (JICA) և «Ագրոբիզնեսի և գյուղի զարգացման հիմնադրամի» (CARD) հետ համատեղ տպագրված «Պանրի արտադրությունը ֆերմերային տնտեսություններում» և «Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի» (IFC) կողմից տպագրած՝ «Պատշաճ արտադրական պրակտիկայի և պատշաճ հիգիենայի պրակտիկայի կիրառման ձեռնարկ չորացված միրգ ու բանջարեղեն արտադրողների համար» ձեռնարկների տրամադրումը գործող և/կամ պոտենցիալ ՓՄՁ-ներին:

Ընդհանուր առմամբ, ծրագրի շրջանակներում 2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում 36 հոգու տրամադրվել է 69 աջակցություն՝ տեխնոլոգիական դասընթացի, անհատական խորհրդատվությունների և դրամաշնորհի տրամադրման տեսքով:

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «Ոլորտային բիզնեսներին աջակցություն» ծրագրային միջոցառման իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

7. Կանանց ձեռներեցությանն աջակցություն

Ասիական զարգացման բանկի (ADB) տեխնիկական աջակցության շրջանակներում իրականացվող «Կանանց ձեռներեցության զարգացում» ծրագիրը մեկնարկել է 2013թ. մարտի 1-ից և շարունակվելու է 2015թ.-ի ընթացքում: Ծրագրի նպատակն է բարելավել կանանց ձեռնարկատիրական կարողությունները և բարձրացնել ֆինանսական ռեսուրսների հասանելիությունը կին գործարարների համար: Ծրագիրն իրականացնող կազմակերպությունն է գերմանական «Փեմ Քրնսալթ» ընկերությունը:

Ծրագրի շրջանակներում 2015 թվականի առաջին կիսամյակում իրականացվել է «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության» 3 ծրագիր՝ Երևանում, ՀՀ Վայոց Ձորի մարզի Եղեգնաձոր և Արարատի մարզի Արտաշատ քաղաքներում (*Հավելված 2.1*):

Ա.թ. փետրվարի 20-ին Հայաստանում կանանց ձեռներեցության զարգացման ուղղությամբ ծրագրեր իրականացնող տեղական և միջազգային կազմակերպությունների մասնակցությամբ «Էրեբունի Պլազա» բիզնես-կենտրոնում կազմակերպվել է աշխատանքային հանդիպում «Կանանց ձեռներեցության զարգացումը Հայաստանում» թեմայով, որի ընթացքում ներկայացվել է 2014 թվականին իրականացված կին գործարարների կարիքների ուսումնասիրության վերլուծության արդյունքները, ծրագրի շրջանակներում կատարված աշխատանքները, ինչպես նաև 2015 թվականի ն նախատեսված ծրագրային միջոցառումները և համագործակցության հնարավորությունները:

2014 թվականի ընթացքում մեկնարկած «Ուղղորդում» (Mentorship) ծրագրի շրջանակներում 2015թ. փետրվար-մարտ ամիսներին իրականացվել է միջոցառման երկրորդ՝ վերջնական մոնիթորինգը: Արդյունքները կամփոփվեն ա.թ. հուլիս ամսին և հիմք կհանդիսանան ծրագրի արդյունավետությունը գնահատելու ու եզրակացություններ անելու համար:

Ծրագրի շրջանակներում համագործակցություն է հաստատվել “Cherie Blair” հիմնադրամի հետ՝ հնարավորություն տալով Հայաստանի 20 կին գործարարներին անվճար մասնակցելու հիմնադրամի կողմից իրականացվող մենթորինգի ծրագրին: 2015 թվականի փետրվար-մայիս ամիսների ընթացքում նրանք հնարավորություն են ստացել մասնակցելու մենթորինգի վերաբերյալ առցանց դասընթացին և արդյունքում թեստավորման փուլը հաջողությամբ անցած 11 կին գործարար (մենթի) 2015 թվականի մայիսից մեկ տարի ժամկետով առցանց համագործակցում է յուրաքանչյուրի համար տարբեր երկրներից ընտրված մենթորների հետ:

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը աջակցել է կազմակերպմանը հունիսի 8-11-ը Կին ձեռներեցիների համաշխարհային ասոցիացիայի (FCEM.org) հովանու ներքո անցկացված «Կանանց ձեռներեցության երևանյան շաբաթ» միջոցառմանը, որը կազմակերպվել է Հայաստանի երիտասարդ կանանց ասոցիացիայի (ՀԵԿԱ) և ՀՀ կին ձեռներեցիների ցանցի (ՀՀ ԿՁՑ) նախաձեռնությամբ: Միջոցառումները ներառել են կանանց ձեռներեցության միջազգային համաժողովի, բիզնես-բիզնես հանդիպումների (B2B) և էքսպո ցուցահանդես վաճառքի կազմակերպման աշխատանքներ: Համաժողովի նպատակներն էին՝ նպաստել Հայաստանի և արտերկրի կին ձեռներեցիների ու գործարարների միջև կապերի ստեղծմանը և համագործակցության ամրապնդմանը, կանանց ձեռներեցության խթանմանը, փոքր ու միջին ձեռնարկատիրության համար գործարար միջավայրի բարելավմանը, ներդրումների իրականացմանը և համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծմանը: Ընդհանուր առմամբ 21 կին գործարարներ հնարավորություն ստացան մասնակցելու գործարար համաժողովին, բիզնես-բիզնես (B2B) հանդիպումներին և էքսպո ցուցահանդեսին:

ՀՀ վարչապետի 2015 թվականի «Լավագույն կին գործարար» մրցանակաբաշխություն

ՀՀ տնտեսական զարգացման բնագավառում կանանց ձեռնարկատիրական նախաձեռնողության խրախուսման, տնտեսության տարբեր ճյուղերում կին գործարարների նվաճումներն ըստ արժանավույն գնահատման, հանրահռչակման և սատարման նպատակով հայտարարվել է ՀՀ վարչապետի 2015 թվականի «Լավագույն կին գործարար» մրցանակաբաշխությունը հետևյալ 5 անվանակարգերով.

- «Լավագույն կին գործատու»
- «Լավագույն կին նորարար»
- «Լավագույն ապրանքանիշ»
- «Լավագույն երիտասարդ կին գործարար»
- «Լավագույն սկսնակ կին գործարար»:

Մրցանակաբաշխության կազմակերպչական աշխատանքներն իրականացրել է Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը: Մասնավորապես, ս.թ. փետրվար -մարտ ամիսներին լրամշակվել է «Լավագույն կին գործարար» ՀՀ վարչապետի մրցանակաբաշխության անցկացման կարգը, հրապարակվել է մրցանակաբաշխության մասին հայտարարությունը Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի, ինչպես նաև մի շարք լրատվամիջոցների կայք-էջերի և սոցիալական ցանցերի միջոցով, իրականացվել է մրցանակաբաշխությանը մասնակից կին գործարարների հայտերի հավաքագրման և ճշգրտման աշխատանքներ:

Ընդհանուր առմամբ ներկայացվել է 155 հայտ, որոնցից 27-ը՝ ք. Երևանից և 128-ը՝ ՀՀ մարզերից: Մրցույթն առավել արդյունավետ կազմակերպելու նպատակով, ինչպես նաև ելնելով մրցանակաբաշխության անցկացման կարգի համապատասխան դրույթներից, մշակվել են ներկայացված բոլոր հայտերը, կատարվել վերլուծություն և պատրաստվել համառոտ տեղեկատվություն՝ ըստ յուրաքանչյուր անվանակարգի: Այդ տեղեկատվությանը ծանոթանալու նպատակով, նախապես էլեկտրոնային փոստի միջոցով հանձնաժողովի անդամներին ներկայացվել է յուրաքանչյուր անվանակարգի ցանկը՝ Երևանի և մարզերի համար: Մրցանակաբաշխության արդյունքները ամփոփվել է ս.թ. մարտի 31-ին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի նիստերի դահլիճում կազմակերպված մրցույթային հանձնաժողովի նիստի ընթացքում:

Ապրիլի 7-ին Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը տեղի ունեցած հանդիսավոր նիստի ընթացքում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարար Կարեն ԶՂմարիտյանը պատվոգրեր հանձնեց «Լավագույն կին գործարար» մրցանակաբաշխության 10 հաղթողներին: Խրախուսական պատվոգրեր, նվերներ և մրցանակներ հանձնեցին նաև միջազգային մի շարք կազմակերպություններ, մասնավորապես՝ ԱՄՆ ՄԶԳ-ի ֆինանսավորմամբ իրականացվող «Գործընկերություն՝ հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» (USAID PRP) ծրագրի, ՄԱԿ-ի արդյունաբերական զարգացման կազմակերպության (UNIDO) և նրա կողմից իրականացվող «Երիտասարդ ձեռներեցներին աջակցություն» ծրագրի, Ասիական զարգացման բանկի (ADB) «Կանանց ձեռներեցության զարգացում» ծրագրի շրջանակներում, ինչպես նաև ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով զերագույն հանձնակատարի հայաստանյան գրասենյակի (UNHCR), Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (IFC), Վերակառուցման զարգացման եվրոպական բանկի «Փոքր բիզնեսի աջակցություն Հայաստանում» (EBRD BAS) ծրագրի և Գործարարության աջակցության գրասենյակի (EBRD BSO), «Հայաստանի երիտասարդ կանանց ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության (AYWA) կողմից:

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «Կանանց ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրի իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

8. Տեղական արտադրանքի արտահանմանն աջակցություն և ՓՄՁ-ի սուբյեկտների միջազգային համագործակցության ընդլայնման ապահովում

Տեղական արտադրանքի արտահանմանն աջակցությունը և ՓՄՁ-ի սուբյեկտների միջազգային համագործակցության ընդլայնման ապահովումն իրականացվում է հիմնականում Հայաստանում ՁԵՑ-ի գործունեության շրջանակներում, ինչպես նաև ՓՄՁ միջազգայնացմանն ուղղված այլ միջոցառումների շրջանակներում:

8.1 ՓՄՁ միջազգայնացմանն աջակցություն Ձեռնարկությունների եվրոպական ցանցի (ՁԵՑ) գործունեության շրջանակներում

Հաշվետու ժամանակահատվածում Ձեռնարկությունների եվրոպական ցանցի (ՁԵՑ) գործունեության շրջանակներում աշխատանքներ են իրականացվել Հայաստանում ՁԵՑ-ի գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվության տարածման, հայաստանյան և արտասահմանյան ձեռնարկությունների միջև գործարար կապերի հաստատման, գործարար համագործակցության հիմնապաշարի համալրման, ՁԵՑ-ի անդամ կազմակերպությունների միջև կապերի հաստատման և համագործակցության ընդլայնման, տեղեկատվության փոխանակման և այլ ուղղություններով:

Մշակվել և գործարարների շրջանում տարածվել է Հայաստանում ՁԵՑ-ի հաղորդակցման կենտրոնի էլեկտրոնային նորությունների ամսական տեղեկաթերթի 6 նոր համար՝ անգլերեն և հայերեն լեզուներով, որոնց հասցեատերերի քանակը գերազանցում է 3000-ը: Տեղեկաթերթը պարունակում է տեղեկատվություն հաղորդակցման կենտրոնի գործունեության, գործարար և տեխնոլոգիական համագործակցության առաջարկների և արտերկրում նախատեսվող գործարար

միջոցառումների վերաբերյալ: Բացի այդ, մշակվել և հայ գործարարների շրջանում տարածվել է նաև «Միջազգային գործարար համագործակցության միջոցառումներ» խորագրով տեղեկաթերթի 2 համար, որն իր մեջ ներառում է տեղեկատվություն արտերկրներում տեղի ունեցող միջոցառումների մասին: Այս տեղեկաթերթի հասցեատերերի քանակը ևս գերազանցում է 3000-ը:

Մշակվել և շուրջ 350 գիտահետազոտական ինստիտուտների միջև տարածվել է «Տեխնոլոգիական առաջարկների և հարցումների» եռամսյակային տեղեկաթերթի 1 համար, որն իր մեջ պարունակում է տեխնոլոգիական առաջարկներ և հարցումներ ՁԵՑ անդամ երկրներից:

ՁԵՑ-ի գործունեության շրջանակներում ձեռնարկությունների միջև գործարար համագործակցության հաստատման նպատակով ՁԵՑ-ի գործարար համագործակցության հիմնապաշարում տեղադրվել են ևս 10 գործարար համագործակցության առաջարկներ (*Հավելված 6*)՝ ընդհանուր առմամբ կազմելով 157: Ներկայումս ևս 2 գործարար համագործակցության առաջարկներ գտնվում են մշակման փուլում:

Գործարարների կողմից ներկայացված պահանջների համաձայն՝ հաշվետու ժամանակահատվածում 33 հարցում է կատարվել ՁԵՑ-ի անդամ երկրներում ջահերի, պահածոների մատակարարների, կտոր արտադրողների, թափոնային սովաբաթղթեր արտադրողների և այլնի վերաբերյալ 14 հայկական ընկերությունների համար: ՁԵՑ -ում տեղադրված հարցումների վերաբերյալ համապատասխան տեղեկատվություն է ստացվել Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Մոլդովայի, Լեհաստանի, Չեխիայի, Բուլղարիայի, Թուրքիայի, Գերմանիայի, Իտալիայի և այլ երկրների գործընկերներից, որը փոխանցվել է գործարարներին:

ՁԵՑ-ի գործընկերների կողմից ներցանցում տեղադրված 24 հարցումներին ուղարկվել են տեղական 232 ընկերությունների, այդ թվում՝ ոգելից խմիչքներ ներմուծողների, բժշկական արքեսուարներ ներմուծողների, չիր արտադրողների, կոսմետիկ միջոցներ, ինչպես նաև դեղորայք ներմուծողների, ջայլամի ձու արտադրողների, առողջ ապրելակեպի հետ առնչվող ընկերությունների (սպորտային համալիրներ, սպա սրահներ, օրգանական սննդամթերքի արտադրողներ/ներմուծողներ և այլն), տեքստիլ արտադրողների, տնտեսական ապրանքներ ներմուծողների և այլ ոլորտներում գործող ընկերությունների կոնտակտները: Հարցումները տեղադրված են Դանիայի, Ուկրաինայի, Լեհաստանի, Թուրքիայի, Ռուսաստանի, Չեխիայի, Իսպանիայի և այլ երկրների գործընկերների կողմից:

Հայկական ընկերությունների կողմից 4 հետաքրքրության առաջարկներ են ուղարկվել ՁԵՑ ներցանցում տեղադրված առաջարկների նկատմամբ:

ՁԵՑ-ի ներցանցում տեղադրված գործարար համագործակցության առաջարկների նկատմամբ ստացվել են 19 հետաքրքրության առաջարկներ Հունգարիայից, Ռումինիայից, Ֆրանսիայից, Բելգիայից, Բուլղարիայից և այլն:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 50-ից ավելի գործարարների միջև փոխանակվել են կոնտակտային տվյալներ, որոնցից 4-ի միջև ներկայումս բանակցություններ են ընթանում համագործակցության հաստատման ուղղությամբ:

2015թ.-ի հունվար-մարտ ամիսների ընթացքում կազմակերպվել են ՓՄՁ սուբյեկտների միջազգայնացմանն ու մրցունակության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներ: Մասնավորապես, 2015թ.-ի հունվարի 29-30-ին Միջազգային

Ֆինանսական կորպորացիայի (IFC) նախաձեռնությամբ կազմակերպվել է դասընթաց սննդի արտադրության ոլորտում գործող ընկերությունների համար: Դասընթացը վերաբերում էր սննդի անվտանգության կառավարման համակարգի ինքնուրույն ներդրմանը (HACCP, ISO 22000, FSSC 22000): Դասընթացին ապահովվել է 13 ՓՄՁ սուբյեկտների մասնակցությունը:

ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կողմից Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագրի 2-րդ փուլի շրջանակներում իրականացվող «Տարածաշրջանային բիզնես ինկուբատորների ցանց» (Black Sea BI-Net) ծրագրի շրջանակներում 2015թ. փետրվարի 2-5-ը կազմակերպվել է դասընթաց, որին մասնակցել են 25 ընկերությունների ներկայացուցիչներ: Նշված միջոցառման ընթացքում ներկայացվել են նաև ՁԵՑ-ի գործիքները:

Փետրվարի 26-ին Ավստրիայի Վելս քաղաքում տեղի ունեցած "Let's connect: business & innovation - Biomass and Energy Efficiency in Buildings Brokerage" Գործարար համագործակցության հաստատման միջոցառմանը մասնակցել է հայկական «Բիոջեոուգման լուծումների հետազոտողներ» ընկերությունը: Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ը հանդես է եկել միջոցառման համակազմակերպող:

Մարտի 16-19-ը Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագրի 2-րդ փուլի շրջանակներում իրականացվող «Տարածաշրջանային բիզնես ինկուբատորների ցանց» (Black Sea BI-Net) ծրագրի շրջանակներում ընկերությունների այցելություն է իրականացվել Ռումինիայի Կոնստանտա և Տուլչեա քաղաքներ: 7 հայկական ընկերություններ ներկայացվել են 19 ռումինական ընկերությունների:

Ս.թ. ապրիլի 26-28-ը Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ը հանդես է եկել որպես "Made in Armenia Expo 2015" ցուցահանդեսի համակազմակերպիչ: Ցուցահանդեսին Ձեռնարկությունների Եվրոպական Ցանցի շրջանակներում մասնակցել են թվով 18 հայկական ընկերություններ, որոնք, ընդհանուր առմամբ, հանդիպել են 58 ընկերությունների հետ, այդ թվում՝ Ռուսաստանից, Անգլիայից, Չինաստանից, Հոլանդիայից և այլն:

Մայիսի 26-27-ը Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագրի 2-րդ փուլի շրջանակներում իրականացվող «Տեղական/տարածաշրջանային տնտեսական զարգացման ցանցը՝ որպես որոշիչ գործոն Սևծովյան տարածաշրջանում մրցակցության խթանման համար (Black Sea LRED-Net)» ծրագրի շրջանակներում ընկերությունների այցելություն է իրականացվել Հունաստանի Կատերինի քաղաք: 5 հայկական ընկերություններ հանդիպել են 16 հունական և բուլղարական ընկերությունների հետ: Նշված հանդիպումների արդյունքում 2 հայկական ընկերություն կնքել են համագործակցության համաձայնագրեր հունական ընկերությունների հետ:

Նկատի ունենալով, որ 2014թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվել է Ձեռնարկությունների Եվրոպական Ցանցի Աշխատանքային ծրագիրը, ՁԵՑ-ում գործունեությունը շարունակելու նպատակով Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ը ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի հետ համատեղ նոր հայտ էր ներկայացրել EASME-ի կողմից հայտարարված Ձեռնարկությունների Եվրոպական Ցանցի 2015-2020 թվականների մրցույթին: Մրցույթի արդյունքում ներկայացված հայտը գնահատվել է դրական և ուժի մեջ կմտնի COSME-ի համաձայնագրի ստորագրման պահից:

Ընդհանուր առմամբ, 2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում ՁԵՑ-ի շրջանակներում աջակցություն է տրամադրվել **118 ՓՄՁ սուբյեկտների**, այդ թվում՝

- 10 ՓՄՁ սուբյեկտների գործարար նկարագրեր տեղադրվել են ՁԵՑ-ում,
- 14 ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ստացված հարցումներ տեղադրվել են ՁԵՑ-ում,
- 4 ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ուղարկվել են հետաքրքրության առաջարկներ և ստացված կոնտակտները ներկայացվել են տեղական ընկերություններին,
- 19 հայաստանյան ՓՄՁ սուբյեկտների նկատմամբ ստացվել են հետաքրքրության առաջարկներ և ներկայացվել են նշված ընկերությունների տվյալները,
- 38 ՓՄՁ սուբյեկտներ մասնակցել են ՁԵՑ-ի վերաբերյալ տեղեկատվական միջոցառումներին,
- 13 ՓՄՁ սուբյեկտներ մասնակցել են միջազգային միջոցառման արտերկրում,
- 18 ընկերություններ մասնակցել են <<Made in Armenia>> ցուցահանդեսին,
- 2 ընկերություններ կնքել են համագործակցության հաստատման համաձայնագիր:

8.2 ՓՄՁ միջազգայնացմանն աջակցություն այլ միջոցառումների շրջանակներում

Հայաստանում իր գործունեությունը ծավալած **Գերմանիայի տնտեսագիտական միության** հետ համագործակցության շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի կողմից աջակցություն է ցուցաբերվել Գերմանիայում հայ գործարարների գործարար կապերի հաստատման ուղղությամբ: Մշակվել և շուրջ 3000 գործարարների շրջանում տարածվել է հայ-գերմանական 2 եռամսյակային գործարար տեղեկաթերթ, որը ներառում է գործարար համագործակցության առաջարկներ գերմանական ընկերությունների կողմից, օգտակար տեղեկատվություն հայ-գերմանական գործարար միջավայրի վերաբերյալ, ինչպես նաև տեղեկատվություն՝ Հայաստանում Գերմանիայի տնտեսագիտական միության մասին:

Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ը, Երևանի առևտրաարդյունաբերական պալատի հետ համագործակցությամբ, ս.թ. մարտի 1-5-ը մասնակցել է հայ-բելառուսական գործարար հանդիպումների կազմակերպմանը: Հանդիպմանը Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ աջակցությամբ մասնակցում էին 5 հայաստանյան գործարարներ, որոնցից 2-ը, ըստ նախնական տեղեկությունների, ձեռք են բերել պայմանավորվածություն հետագա համագործակցության վերաբերյալ:

Ս.թ. մարտի 17-21-ը Երևանի առևտրաարդյունաբերական պալատի հետ համագործակցությամբ Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ը հանդես է եկել է իբրև Ռուսաստանի Դաշնության Սվերդլովսկի տարածաշրջանից ժամանող ընկերությունների գործարար համագործակցության միջոցառումների համակազմակերպիչ: Հանդիպմանը Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ աջակցությամբ մասնակցել են 2 հայկական ընկերություն, որոնցից 1-ը ձեռք է բերել պայմանավորվածություն՝ հետագա համագործակցության վերաբերյալ:

2015թ. մարտի 23-25-ը «Հայաստան-Լիտվա» գործարար համաժողովի շրջանակներում տեղի են ունեցել գործարար համագործակցության հաստատման միջոցառումներ: Միջոցառումը կազմակերպվել էր Հայաստանի Զարգացման Հիմնադրամի կողմից: Հայաստանի ՓՄՁ ՁԱԿ-ի աջակցությամբ միջոցառմանը մասնակցել են 5 ընկերություններ: Միջոցառման արդյունքում ձեռք են բերվել համագործակցության համաձայնություններ:

Երևանի առևտրաարդյունաբերական պալատի հետ համագործակցությամբ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը ս.թ. ապրիլի 30-ին հանդես է եկել է իբրև Սանկտ-Պետերբուրգից, իսկ մայիսի 20-ին՝ Ղազախստանից ժամանող ընկերությունների գործարար համագործակցության միջոցառումների համակազմակերպիչ: Հանդիպումներին մասնակցել են համապատասխանաբար 4 և 2 հայկական ընկերություններ:

Ս.թ. հունիսի 15-ին «Հայաստան-Լիտվա» գործարար համաժողովի շրջանակներում, Երևանի առևտրաարդյունաբերական պալատի հետ համագործակցությամբ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը հանդես է եկել որպես Լիտվայից ժամանող ընկերությունների գործարար համագործակցության միջոցառումների համակազմակերպիչ: Հանդիպմանը մասնակցել են 6 հայկական ընկերություններ:

Ս.թ. հունիսի 30-ին Երևանի առևտրաարդյունաբերական պալատի հետ համագործակցությամբ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը հանդես է եկել իբրև Օմսկի տարածաշրջանից ժամանող ընկերությունների գործարար համագործակցության միջոցառումների համակազմակերպող: Հանդիպումներին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի աջակցությամբ մասնակցել են 5 հայկական ընկերություններ:

Ընդհանուր առամամբ վերը նշված միջոցառումներին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ աջակցությամբ մասնակցել են **29 ՓՄՁ սուբյեկտներ:**

«Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով «Տեղական արտադրանքի արտահանմանն աջակցություն և ՓՄՁ-ի սուբյեկտների միջազգային համագործակցության ընդլայնման ապահովում» ծրագրային միջոցառման իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից գումար չի հատկացվել:

9. Միջազգային և օտարերկրյա դոնոր կազմակերպությունների հետ ՓՄՁ ոլորտի զարգացման համատեղ (համաֆինանսավորման սկզբունքով) ծրագրերի մշակում և իրականացում

ՓՄՁ պետական աջակցության ծրագրային ուղղություններով նախատեսված միջոցառումների ընդլայնման և լրացուցիչ ֆինանսական ռեսուրսների ներգրավման նպատակով 2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը շարունակել է համատեղ ծրագրեր մշակել և իրականացնել մի շարք միջազգային կազմակերպությունների հետ, ինչպես նաև համագործակցություն է հաստատել նոր կազմակերպությունների հետ:

Առանձին ծրագրերի շրջանակներում հաշվետու ժամանակահատվածում կատարված աշխատանքները ներկայացվում են ստորև.

ա) ԱՄՆ ՄՁԳ ֆինանսավորմամբ իրականացնող «Գործընկերություն՝ հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» ծրագիր

Հաշվետու ժամանակահատվածում Ծրագրի ***«Տեղական տնտեսական զարգացում» բաղադրիչների*** շրջանակում տնտեսության մասնակցային գնահատումներ են

իրականացվել 6 համայնքային խմբերում (կլաստեր), որտեղ ընդգրկվել են 21 համայնքներ: Բացահայտվել են համայնքների տնտեսական զարգացման հեռանկարները և նախաձեռնությունները, որոնք ամփոփվել են համապատասխան հաշվետվություններում (մանրամասները ներկայացված են 5-րդ բաժնում):

Կատարված վերլուծությունները հիմք են ծառայել Ծրագրի թիրախային համայնքներում տնտեսական զարգացման մի շարք այլ միջոցառումների իրականացման համար: Մասնավորապես, ՀՀ Կոտայքի, Լոռու, Արմավիրի, Գեղարքունիքի մարզերում մեկնարկել են «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության» ծրագիր (մանրամասները ներկայացված են 2-րդ բաժնում): Ծրագրի համար թիրախային ոլորտներ են ճանաչվել պանրագործությունը, չրերի արտադրությունը, ջերմոցային տնտեսությունները, սառնարանային տնտեսությունները և հյուրատնային բիզնեսը: Նշված ոլորտների զարգացման նպատակով, կախված պահանջարկից, կազմակերպվել են նաև տեխնոլոգիական դասընթացներ: 2015թ.-ի հունվարի 29-30-ը Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (IFC) նախաձեռնությամբ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի հետ համատեղ կայացել է վերապատրաստման դասընթաց՝ սննդի արտադրության ոլորտում գործող ընկերությունների համար: Դասընթացը վերաբերում էր սննդի անվտանգության կառավարման համակարգի ինքնուրույն ներդրմանը: Դասընթացին ապահովվել է 13 ՓՄՁ սուբյեկտների մասնակցությունը (HACCP, ISO 22000, FSSC 22000): Հաշվետու ժամանակահատվածում տեխնոլոգիական դասընթացներ են կազմակերպվել և անհատական խորհրդատվություն է տրամադրվել նաև ՀՀ Տավուշի մարզի ջերմոցային տնտեսություններին, ՀՀ Կոտայքի և Արմավիրի մարզերի սառնարանային տնտեսություններին և չրագործներին: Բացի այդ Ծրագրի շրջանակներում մշակվել է ջերմատնային տնտեսություն հիմնելու և շահագործելու վերաբերյալ ուղեցույց, որը պետք է հնարավորություն տան սկսնակ գործարարներին պատկերացում կազմել ջերմատնային տնտեսություն հիմնելու և շահագործելու համար անհրաժեշտ տեխնիկական, տեխնոլոգիական ու տնտեսական ասպեկտների վերաբերյալ (մանրամասները ներկայացված են 6-րդ բաժնում):

Նպատակ ունենալով բարձրացնել ՓՄՁ սուբյեկտների մրցունակությունն ու կենսունակությունը՝ Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է դրամաշնորհների տրամադրում՝ նյութերի և/կամ սարքավորումները ձեռք բերելու և շահառուին տրամադրելու միջոցով: Հաշվետու ժամանակահատվածում 2 ՓՄՁ սուբյեկտներ սարքավորումների/նյութերի ձևով ստացել են դրամաշնորհներ: (մանրամասները ներկայացված են 6-րդ բաժնում):

Ծրագրի թիրախ համայնքներում գործող ձեռնարկությունների համար շուկաների հասանելիության ապահովման ենթաբաղադրիչի շրջանակներում ս.թ. ապրիլի 25-27-ին կայացած «Արտադրված է Հայաստանում» ցուցահանդեսին Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը ներկայացել է առանձին տաղավարով: «3 սերունդ» նախաձեռնության նպատակն է, որպեսզի հայի 3 սերունդը՝ պապը, զավակը և թոռնիկը, մնան և արարեն հայրենիքում: Տաղավարում իրենց արտադրանքն էին ներկայացրել 8 արտադրող Հայաստանի մարզերից (չիր, ձիթապտուղ, ապխտած պանրի տեսականի, այծի, հոլանդական պանիր, խմորեղեն, քաղցրավենիք, սոճու կոնեթից մուրաբա և մեղր, գետնանուշ): ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանն «Արտադրված է Հայաստանում» ցուցահանդես կատարած այցի շրջանակում այցելեց նաև «3 սերունդ» նախաձեռնության տաղավար: Նախագահը

ծանոթացավ ներակայացված 8 արտադրատեսակներին, գրուցեց արտադրողների հետ: Սերժ Սարգսյանը հետաքրքրվեց, թե ինչ ծավալի արտադրանք է յուրաքանչյուր արտադրող վաճառում շուկայում և արտահանման ինչ հնարավորություններ և ներուժ ունի նրանցից յուրաքանչյուրը:

«Փոքր ենթակառուցվածքների զարգացում» բաղադրիչի շրջանակներում հաշվետու ժամանակահատվածում ավարտվել են հետևյալ ծրագրերը.

- ՀՀ Տավուշի մարզի Դիտավան գյուղական համայնքի ոռոգման համակարգի գոյություն ունեցող հորատանցքի շահագործման համար անհրաժեշտ պոմպի ձեռքբերում և տեղադրում:
- ՀՀ Տավուշի մարզի Բերդավան համայնքի ոռոգման համակարգի մասնակի վերակառուցում:
- ՀՀ Արմավիրի մարզի Լենուդի գյուղական համայնքների ոռոգման համակարգի մասնակի վերակառուցում

Դեռևս ընթացքի մեջ են հետևյալ ծրագրերը.

- ՀՀ Տավուշի մարզի, Կողբ, Բերքաբեր, Դիտավան, ՀՀ Արագածոտնի մարզի Արտենի համայնքների ոռոգման համակարգի մասնակի վերակառուցում:
- ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Վահան գյուղական համայնքի հեռավոր արտավայրում 24 կովի միաժամանակ մեխանիզացված կթման համար փակ շինության կառուցում:
- ՀՀ Արագածոտնի մարզի Նիգավան գյուղական համայնքի արտավայրի ջրարբիացում:
- ՀՀ Արագածոտնի մարզի Սարալանջ գյուղական համայնքի ոռոգման խողովակաշարի մասնակի վերանորոգում:
- ՀՀ Արարատի մարզի Փոքր Վեդի գյուղական համայնքի խորքային հորի վերականգնում և ոռոգման գծի կառուցում:

Նախագծային, շինարարական և տեխնիկական հսկողության աշխատանքներն իրականացվում են մրցութային կարգով ընտրված կազմակերպությունների միջոցով: Բոլոր ծրագրերի համար մշակվել են շրջակա միջավայրի կառավարման և մոնիտորինգի պլաններ (ՇՄԿՄՊ), որոնք ներկայացվում են կապալառուներին:

Նշված բաղադրիչի շրջանակներում Ծրագրի ԱԳԶԿ-ի հետ համագործակցության հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ Արմավիրի մարզի Նորապատ համայնքում հիմնել է Գյուղատնտեսական սպասարկման կենտրոն (ԳՄԿ): Կենտրոնի բացման արարողությունը տեղի է ունեցել ս.թ.-ի մայիսի 12-ին: Բացմանը ներկա են գտվել բարձրաստիճան պաշտոնյաներ, ԱՄՆ դեսպանը, աշխատակիցներ: Նոր ստեղծված Կենտրոնը նպաստելու է առաջադեմ տեխնոլոգիաների և ֆերմերային գործարարության զարգացման փորձի տարածմանը և առաջխաղացմանը: Այն դառնալու է կարևոր կառույց ինստիտուցիոնալ և մարդկային կարողությունների ամրապնդման առումով, որոնք անհրաժեշտ են գյուղատնտեսական և այգեգործական ծառայությունների մատուցման լավագույն փորձի լայն կիրառման համար: Կենտրոնը նաև կապահովի այգեգործական պարագաների, գյուղատնտեսական գործիքների, ինչպես նաև նորագույն

տեխնոլոգիաների, գյուղատնտեսական արտադրանքի և շուկաների վերաբերյալ արդիական տեղեկատվության տրամադրում:

«Գյուղական համայնքների բնության պահպանություն» բաղադրիչի շրջանակներում կայուն զարգացում ապահովելու նպատակով աջակցություն է ցուցաբերվում աղետակայուն համայնքների ձևավորմանը, որոնք իրենց զարգացման պլաններում կձեռնարկեն քայլեր ռիսկերի կառավարման ուղղությամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում աղետների ռիսկերի նվազեցման (ԱՌՆ) վերլուծություններ են իրականացվել Ծրագրի թիրախային 8 գյուղական համայնքներում: Վերլուծության հետ միասին համայնքին է հանձնվում նաև իրենց համայնքի աղետների ռիսկերի կառավարման հավաստագիրը:

Բաղադրիչի շրջանակներում աջակցություն է ցուցաբերվելու նաև բացասական ազդեցության տակ գտնվող համայնքներին՝ բնապահպանական ծրագրերի մշակման ու իրականացման գործընթացում: Բացասական ազդեցության տակ գտնվող համայնքներն ունեն հնարավորություն բնապահպանական ծրագրերի իրականացման համար պետական բյուջեից ստանալու նպատակային հատկացումներ, որոնք առաջանում են տվյալ համայնքներում ձեռնարկությունների բնապահպանական վճարներից: Հաշվետու ժամանակահատվածում ուսումնասիրվել է ՀՀ Լոռու մարզի Ախթալա համայնքը: Ծրագրի աջակցությամբ համապատասխան ծրագրային առաջարկը մշակվել և ՀՀ բնապահպանության և առողջապահության նախարարություններ համաձայնեցման է ներկայացվել Ախթալա համայնքի կողմից, որով նախատեսում է Ախթալա քաղաքի Աբովյան և Շահումյան փողոցների ասֆալտապատման աշխատանքների իրականացում՝ օգտագործելով 2016թ. պետական բյուջեից սուբվենցիաների տեսքով հատկացվող գումարները, իսկ Ծրագրի միջոցների հաշվին՝ նշված փողոցների խաչմերուկում կանաչ գոտու հիմնադրման աշխատանքները: Միաժամանակ նշենք, որ նշված ծրագրի իրականացմանն աջակցելու պատրաստակամություն են հայտնել նաև ԱՄՆ ՄԶԳ «Գյուղի զարգացման առդի նախաձեռնություն»/ARDI ծրագիրը և «ՀԿ կենտրոնը»: Կանաչ գոտու/պուրակի հիմնադրման աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել ս.թ. հուլիս ամսվա ընթացքում:

բ) «Տեղական արտադրանքի զարգացում և տեղական ապրանքանիշերի առաջնություն»
Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ/ՃՄՀԳ համատեղ ծրագիր

Հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրի շրջանակներում հայտարարվել է մրցույթ Տավուշի մարզում «Ձիթապտղի վերամշակման ուսումնաարտադրական կենտրոնի» ստեղծման փորձնական ծրագրի իրականացման նպատակով տեղական գործընկերոջ ընտրության համար, որը կապահովի ուսումնաարտադրական կենտրոնի բնականոն աշխատանքը և կզբաղվի արտադրանքի առաջնության գործողություններով: Մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությանը տրամադրվել են ձիթապտղի վերամշակման ուսումնաարտադրական կենտրոնի համար անհրաժեշտ սարքավորումները, Ծրագրի աջակցությամբ մշակված ձիթապտղի հիմնական ապրանքանիշը, լոգոտիպը և ձևավորված պիտակները: Պայմանավորված ձիթապտղի

հասունացման սեզոնի հետ՝ ուսումնաարտադրական կենտրոնի լիարժեք գործունեությունը նախատեսվում է սկսել երրորդ եռամսյակի ընթացքում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրի շրջանակներում հայտարարվել է մրցույթ Արարատի մարզում «Կարմիր պղպեղի, բուսական համեմունքների և չրերի ուսումնաարտադրական կենտրոնի» ստեղծման փորձնական ծրագրի իրականացման նպատակով տեղական գործընկերոջ ընտրության համար, որը կապահովի ուսումնաարտադրական կենտրոնի բնականոն աշխատանքը և կզբաղվի արտադրանքի առաջնորդման գործողություններով: Մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությանը տրամադրվել են ուսումնաարտադրական կենտրոնի համար անհրաժեշտ սարքավորումների մի մասը, որը պետք է համալրվի տեղական գործընկերոջ կողմից: Ուսումնաարտադրական կենտրոնի գործունեությունը նախատեսվում է սկսել հաջորդ եռամսյակի ընթացքում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Ծրագրի միջոցներով ձեռք են բերվել թվով 20 (քսան) ցուցահանդեսային տաղավարներ, որոնց միջոցով Հայաստանում կազմակերպվող տարատեսակ փառատոնների շրջանակներում անվճար հիմունքներով այցելուներին կներկայացվեն Ծրագրի և Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի շահառու հանդիսացող այլ ՓՄՁ-ների արտադրանքը և ծառայությունները:

Հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում Վայոց Ձորի մարզի Զիվա և Ռինդ համայնքներում Ծրագրի միջոցներով իրականացվել են տարածաշրջանում հյուրատնային բիզնեսի և գյուղմթերքների վերամշակման ներուժի բացահայտման վերլուծական աշխատանքներ: Վերլուծության հաշվետվությունների ամփոփումից հետո որոշվել է շարունակել համայնքում տարվող աշխատանքները «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրի միջոցով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Ծրագրի ֆինանսավորմամբ Կոտայքի մարզի Գառնի և Վայոց Ձորի Զիվա համայնքներում մեկնարկվել է «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն» ծրագրի՝ զբոսաշրջային ծառայությունների զարգացման ուղղվածությամբ:

Ծրագրի շրջանակներում հրատարակվել են փոքր և միջին ձեռնարկատիրությունների, ինչպես նաև ոլորտում կրթական գործունեություն իրականացնող դասընթացավարների համար նախատեսված հետևյալ կրթական նյութեր, որոնք մշակվել են ճապոնացի փորձագետների կողմից.

- «ԿԱՅՁԵՆ գործիքներ» ուսումնական ձեռնարկ,
- «Թույլ տվեք, որ Ձեր պատմությունը վաճառի» փոքր բիզնեսի ապրանքանշման և մերչանդայզինգի արագ ուղեցույց:

Ծրագրի կողմից 1000 օրինակով վերահրատարակվել է 2009թ. ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից Յունեսկո-ի հետ համատեղ մշակված և հրատարակված «Հայաստանի Լոռու մարզի գանձերը Յունեսկո-ի համաշխարհային ժառանգության ցուցակում» գրքույկը անգլերեն լեզվով, որը նախատեսված է Հայաստան այցելող արտասահմանցի զբոսաշրջիկների համար:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Ծրագրի փորձագետների կողմից սկսվել է խանութի տիպի շուկայավարման հարթակ հանդիսացող ճամփեզրյա կայանների ստեղծման և կառավարման հայեցակարգի մշակումը: Հայեցակարգի միջոցով պետք է

ներկայացվեն նմանատիպ կայանների գործունեության և կառավարման ընդհանուր սկզբունքները և Հայաստանում դրա տեղայնացման և կիրառման հնարավորությունները:

Ծրագրի փորձագետների կողմից մշակվել են «Շուկայավարման հարթակների ձեռնարկ» և «OVOP Casebook»-ը: Առաջին գրքույկում պարունակում են շուկայավարման հարթակների ստեղծման և կառավարման վերաբերյալ տեղեկատվություն և խորհուրդներ, իսկ երկրորդում ներկայացված են հայկական «Մեկ գյուղ, մեկ արտադրանք» հայեցակարգի կիրառման պրակտիկ օրինակները:

Պարբերաբար թարմացվել է «OVOP Armenia» ֆեյսբուքյան էջի բովանդակությունը, որը ներկայումս ունի 3000-ից ավելի հետևողներ: Էջը օգտագործվում է որպես ոչ շոշափելի շուկայավարման հարթակ, որտեղ ներկայացվում են Ծրագրի շահառու հանդիսացող կազմակերպությունների արտադրանքը/ծառայությունները, Ծրագրի փորձագիտական թիմի կողմից մշակված կրթական նյութերը, ինչպես նաև տարածվում է տեղեկատվություն Ծրագրի գործունեության վերաբերյալ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ամփոփվել են նաև հյուրատնային ծառայությունների վերաբերյալ շուկայի ուսումնասիրությունների արդյունքները, որը կատարվում է նաև Ծրագրի ֆեյսբուքյան էջի միջոցով: Արդյունքների հայերեն ամփոփագիրը ներկայացվելու է Ծրագրի ֆեյսբուքյան էջի միջոցով:

Կարողությունների զարգացման նպատակով ս.թ. մայիսի 26-ից հունիսի 6-ը Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի և գործընկեր այլ կազմակերպությունների թվով 8 (ութ) ներկայացուցիչներ մասնակցել են Ճապոնիայում իրականացված վերապատրաստման դասընթացի՝ «Տեղական ապրանքների շուկայավարման ճապոնական մեթոդներ և հայկական OVOP հայեցակարգ» թեմայով: Ծրագրի միջոցներով Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի շահառու հանդիսացող չրի արտադրությամբ զբաղվող գործարարների արտադրանքի նմուշները ներկայացվել են Ճապոնիայում չրերի ներմուծմամբ և վաճառքով զբաղվող ընկերություններին՝ գնահատելու համար հայկական չրի որակական և համային հատկանիշները, ճապոնական շուկայում (որպես բարձր չափորոշիչներ կիրառող շուկա) վաճառքի ներուժը: Հայկական չրերի վերաբերյալ նրանց դիտողությունները և առաջարկները հայկական կողմին ներկայացվել են վերապատրաստման դասընթացի ժամանակ:

գ) Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագիր

1. «Տեղական/տարածաշրջանային տնտեսական զարգացման ցանցը՝ որպես որոշիչ գործոն Սևծովյան տարածաշրջանում մրցակցության խթանման համար» (LRED Net) 2015թ.-ի առաջին կիսամյակի ընթացքում ծրագրի շրջանակներում կայացել է մեկօրյա ազգային աշխատանքային հանդիպում Մոլդովայի մայրաքաղաք Քիշնևում, ինչպես նաև ղեկավար անձանց հանդիպում՝ Վրաստանի մայրաքաղաք Թբիլիսիում: Հանդիպումների ընթացքում քննարկվել են ծրագրային մի շարք հարցեր:

Երևանում ս.թ. մարտի 30 -ին կայացած ազգային աշխատանքային հանդիպման ընթացքում քննարկվել են ծրագրի շրջանակներում յուրաքանչյուր գործընկերոջ կողմից իրականացված PACA վարժությունների արդյունքում հայտնաբերված անդրսահմանային համագործակցության նախաձեռնությունները: Բացի այդ, հայտնաբերված

նախաձեռնությունների համատեքստում, ծրագրի շահառուների միջև ստորագրվեցին փոխըմբռնման հուշագրեր, ինչպես նաև հայտարարագրեր:

Ծրագրի մասնակից կազմակերպությունների կողմից իրականացված PACA վարժությունների արդյունքները հրապարակվել են յուրաքանչյուր գործընկերոջ կողմից տպագրված բուկլետներում, որոնց համախմբված տարբերակը մինչև ծրագրի ավարտը կհրապարակվի և կտարածվի շահառուների միջև:

Ս/թ մայիսի 26-27-ին ծրագրի շրջանակներում Հունաստանի Կատերինի քաղաքում կայացել է ներդրումային համաժողով: Համաժողովին մասնակցել են յուրաքանչյուր գործընկեր երկրից 5-ական ՓՄՁ սուբյեկտներ: Համաժողովի շրջանակներում տեղի են ունեցել նաև գործարար հանդիպումներ Հայաստանի, Հունաստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի և Բուլղարիայի ՓՄՁ սուբյեկտների միջև: Հանդիպումների արդյունքում վերհանվել են անդր-սահմանային նախաձեռնությունները:

Հունիսի 22-ին Երևանում տեղի ունեցավ ծրագրի ղեկավար անձանց ավարտական հանդիպումը, որին մասնակցում էին ծրագրի գործընկեր կազմակերպությունների ներկայացուցիչները: Հանդիպումը զուգորդվեց մամուլի ասուլիսով, որի ընթացքում հանրությանը ներկայացվեցին ծրագրի արդյունքները: Այս հանդիպման ընթացքում ստորագրվեց նաև ծրագրի ավարտից հետո 1 տարի ժամանակահատվածն ընդգրկող իրականացման ծրագիր, որում արտացոլված են այն գործողությունները, որ պետք է իրականացվեն գործընկերների կողմից՝ ծրագրի ավարտից հետո 1 տարի ժամանակահատվածում:

2. Սևծովյան ավազանի երկրների 2007-2013 թվականների համատեղ գործողությունների ծրագրի 2-րդ փուլի շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը որպես գործընկեր մասնակցում է նաև «*Տարածաշրջանային բիզնես ինկուբատորների ցանց*» (*Balck Sea BI-Net*) *ծրագրին*: Ծրագիրը սկսվել է 2013 թվականի մարտի 26-ին և ավարտվել է հաշվետու ժամանակահատվածում:

Ս.թ. փետրվարի 2-5-ը ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից կազմակերպվել էր դասընթաց՝ նվիրված բիզնեսի միջազգայնացման հարցերին, որին մասնակցել են 25 ՓՄՁ սուբյեկտի ներկայացուցիչներ: Դասընթացի մասնակիցներին ներկայացվել են հետևյալ թեմաները.

- Համառոտ պատմական և տնտեսական ակնարկ Եվրոպական միության ստեղծման նպատակի, անցած ճանապարհի և ներկայիս քաղաքական/տնտեսական միջավայրի վերաբերյալ,

- ՀՀ հիմնական համագործակցությունը ԵՄ հետ, ԵՄ արտոնությունների ընդհանրացված համակարգ (GSP+),

- Հայաստանի անդամակցությունը Եվրասիական տնտեսական միությանը,
- ՀՀ արտահանման ընթացակարգեր, պահանջվող փաստաթղթերի, պատրաստում, մաքսային ձևակերպումներ, արտահանում, ապրանքների ժամանում ԵՄ, մաքսային ձևակերպումներ,

- Ձեռնարկությունների եվրոպական ցանցը և նրա գործունեությունը Հայաստանում:

Ծրագրի շրջանակներում ս.թ. մարտի 5-7-ը Մոլդովայի Քիշնև, և մարտի 15-19-ը Ռումինիայի Տուլչեա և Կոնստանտա քաղաքներում կազմակերպվել են 2 ուսումնական այց, որոնց ընթացքում մասնակիցներին ներկայացվել է բիզնես ինկուբատորների

ստեղծման և զարգացման մոլորակային և ռումինական փորձը, այցելություններ են կազմակերպվել գործող բիզնես ինկուբատորներ:

Ներկայումս, հիմնվելով կատարված աշխատանքի արդյունքների և ձևավորված ինկուբատորների ցանցի վրա, ծրագրի գործընկերների հետ համատեղ աշխատանքներ էր իրականացվում այս ուղղությամբ հետագայում համագործակցությունը խորացնելու և նոր նախաձեռնություններ մեկնարկելու ուղղությամբ:

դ) «Ձեռնարկատիրական աշխատանք Հայաստանի երիտասարդության համար» ՄԱԿ-ի արդյունաբերական զարգացման կազմակերպության (UNIDO)/Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի համատեղ ծրագիր

Ծրագրի շրջանակներում ընտրված երիտասարդ գործարարներին տեխնիկական և ֆինանսական աջակցությունը տրամադրվում է Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից արդեն իսկ փորձարկված մեթոդների և գործիքների միջոցով, ներառյալ՝ ձեռնարկատիրական հմտությունների զարգացման դասըթացներ, գործարար ծրագրերի մշակում, անհատական խորհրդատվություններ, վարկային երաշխավորությունների տրամադրում առավել իրատեսական գնահատված ծրագրերին և այլն:

Ծրագրի ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել **25** «Սկսնակ գործարարների աջակցության ծրագրեր» շուրջ **300 սկսնակ երիտասարդ գործարարների** մասնակցությամբ և արդյունքում ունենալ առնվազն **80** ֆինանսավորված գործարար ծրագրեր:

Ծրագրի ընդհանուր տևողությունը 44 ամիս է: Ծրագրի ֆինանսավորումը իրականացվում է Ավստրիայի կառավարության կողմից:

Ծրագրի շրջանակներում հաշվետու ժամանակաշրջանում իրականացվել են երիտասարդների մասնակցությամբ «Սկսնակ գործարարների աջակցության» 4 ծրագրեր (մանրամասները ներկայացված են 2-րդ բաժնում):

10. Աջակցության այլ ծրագրեր

ա) ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ձեռքբերման արժեքի փոխհատուցման ծրագիր

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2014 թվականի սեպտեմբերի 11-ի N1017-Ն որոշման՝ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամին հատկացվել է 150,0 մլն ՀՀ դրամ գումար ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ձեռքբերման արժեքի սուբսիդավորման նպատակով:

Առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 2014 թվականի հուլիսի 3-ի N 662-Ն և 2014 թվականի սեպտեմբերի 11-ի N1017-Ն որոշումներով՝ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից մշակվել է «ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ձեռքբերման արժեքի փոխհատուցման կարգ», ըստ որի, որպես թիրախ ընտրվել են ՀՀ գյուղական համայնքների ՓՄՁ սուբյեկտներ, որոնց շրջանառությունը չի գերազանցում

10,0 մլն ՀՀ դրամը: Բացառության կարգով աջակցությունից կարող են օգտվել են ՀՀ մարզերի քաղաքային համայնքերի առևտրի կազմակերպման կենտրոններում գործող ՓՄՁ սուբյեկտները:

2015 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում «ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նոր սերնդի հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների ձեռքբերման արժեքի փոխհատուցման» ծրագրի շրջանակներում սուբսիդավորվել է ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ներկայացված 398 հայտ: Սուբսիդավորման ընդհանուր գումարը կազմել է 14,580,000 ՀՀ դրամ:

բ) Գյուղատնտեսական տեխնիկայի և հարակից սարքավորումների ձեռքբերմանն աջակցության ծրագիր

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2013 թվականի հունիսի 20 -ի N 650-ն որոշման՝ Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը 2015 թվականին կնքել է պայմանագրեր Բելառուսի Հանրապետության «Մինսկի տրակտորների գործարան»-ի և Ռուսաստանի Դաշնության «Ռոստսելմաշ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության հետ, կոմբայններու տրակտորներ ձեռք բերելու և ՀՀ քաղաքացիներին, համայնքներին ու կազմակերպություններին համապատասխան պայմաններով տրամադրելու նպատակով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում «Ռոստսելմաշ» ընկերությունից ներկրվել է ռուսական արտադրության «Նիվա էֆֆեկտ» մակնիշի 8 հացահատիկահավաք կոմբայն, իսկ Մինսկի տրակտորների գործարանից՝ 4 հատ Բելառուս ՄՏՁ 82.1 մակնիշի տրակտոր: Վաճառվել է 18 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա, որից 11-ը՝ բելառուսական MT3 82.1 մակնիշի տրակտոր, 3 հատ հացահատիկահավաք կոմբայն (Հավելված 7): Տրակտորներից երկուսը կառավարության համաֆինանսավորմամբ տրամադրվել է Արմավիրի մարզի Դալարիկ (4մլն. 50 հազար դրամ) և Շահումայն (8մլն. 100 հազար դրամ) համայնքներին:

Կոմբայնների դիմորդների ցանկ.

	Դիմորդ	Կարգավիճակ
1	Ծովինար համայնք-Գեղարքունիքի մարզ	Տրամադրված է
2	Վերին Կարմիրաղբյուր-Տավուշի մարզ	Տրամադրված է
3	Գնդևազ համայնք - Վայոց Ձորի մարզ	Տրամադրված է
4	Ծովագյուղ համայնք - Գեղարքունիքի մարզ	Սպասում է
5	Մաստարա համայնք – Արագածոտնի մարզ	Հաստատված է
6	Սևքար/ Էղզար Հովհաննիսյան- Տավուշի մարզ	Հաստատված է
7	Վարդաբլուր/ “Սերմնաբույժ” ՄՊԸ- Լոռու մարզ	Հաստատված է

11. «Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագիրն իրականացնող անձնակազմի և փորձագետների վարձատրությանը «Աջակցություն փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներին» 2015 թվականի ծրագրով» նախատեսված 152,300,000 ՀՀ դրամից 2014 թվականի ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեից ուղղվել է 63,459,000 ՀՀ դրամ: